

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР НаУКМА — ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

Статтю присвячено історії становлення, розвитку, новим тенденціям у діяльності Культурно-мистецького центру в Києво-Могилянській академії, його культурним зв'язкам.

НаУКМА від початку свого відродження стає потужним осередком прогресивних нововведень, які часто випереджають загальні тенденції не тільки в українській освіті та науці, а також у культурі й мистецтві. Тому робота КМЦ визнається не тільки в стінах Академії, а й у загальноміському і навіть у загальноукраїнському значенні як концептуальний заклад, що сприяє розвитку та популяризації мистецтв в Україні, створює умови для інтеграції різних напрямків українського мистецтва у світову культуру.

Головні завдання КМЦ — створення умов для відродження кращих мистецьких традицій КМА, залучення до мистецької діяльності студентів та співробітників НаУКМА, пропаганда творчої концепції університету через проведення мистецьких акцій, акцентування на розкритті багатства українського класичного та сучасного мистецтва, ознайомлення студентів та співробітників академії з найцікавішими явищами і тенденціями розвитку зарубіжного мистецтва, залучення до участі в культурно-мистецькому житті НаУКМА кращих українських та зарубіжних митців.

Однією з перших мистецьких структур КМЦ стала Галерея мистецтв, яка на сьогодні є однією з найпопулярніших мистецьких осередків м. Києва. Фонд Галереї мистецтв Національного університету "Києво-Могилянська академія" становить нині 320 творів живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва, подарованих НаУКМА митцями або їхніми родинками.

У Галереї мистецтв проводяться виставки відомих майстрів українського та зарубіжного малярства, скульптури, графіки, декоративно-прикладного мистецтва, художньої фотографії, а також презентації молодого сучасного мистецтва, в тому числі студентів НаУКМА, учнів

наших колегіумів. За сім років існування галереї було проведено понад 100 виставок, третина з яких були міжнародними. Найуспішніші з них — "Хмарочоси Чикаго", 1994; виставка творів Емми Андіївської, 1994, Німеччина (колекцію з 50 творів художниці подарувала академії); "Погляд зі Сходу — погляд із Заходу", 1995, Австрія; "Тихе світло" (фотографії Джона Секстона, США), 1995; "Параджанов і його оточення", 1996; за підтримки СФУЖО — конкурс живописного портрета Галшки Гулевичівни, 1997; виставка театрального плаката К. Гайсбюллера, Швейцарія, 1997 (колекцію подаровано НаУКМА); "Абстракція з Зальцбурга", Австрія, 1997; "Бертольд Брехт у фотографіях", Німеччина, 1998; виставка графічних творів Володимира Баляса, США, 1998 (колекція подарована НаУКМА дружиною художника). Але найбільшими мистецькими подіями в нашій Галереї мистецтв стали виставки видатних українських митців: Григорія Гавриленка, 1992; Віктора Зарецького, 1993; Івана-Валентина Задорожного, 1995, 1999; Анатолія Куша, 1996; Галини Зубченко, 2000; Веніаміна Кушніра, 2000. Подаровані художні твори прикрашають численні приміщення НаУКМА — від кабінету президента до студентських читальних залів, даючи змогу викладачам, студентам, співробітникам, гостям Академії спілкуватися з високохудожнім мистецтвом.

Одним із головних завдань КМЦ є сприяння всіма можливими засобами удосконалювати й урізноманітнювати навчальний процес в НаУКМА.

Виховання практиків і теоретиків різних видів мистецтва є звичайною ознакою багатьох університетів світу. Величезний інтелектуальний потенціал Києво-Могилянської академії, гнучка система дисциплін, активне залучення до викладання кращих фахівців з усього світу створюють

підвалини науково-теоретичної бази альтернативної освіти для різних творчих професій — театральної, музичної, образотворчої. Крім того існує власний історичний досвід КМА з її головними духовними та методологічними настановами, зокрема, шкільний театр, який був окрасою Академії періоду її розквіту, де виховувались майбутні практики і теоретики національного театру, або визначний творчий набуток композиторів М. Березовського та А. Веделя, художників З. Голубовського, Г. Левицького, Л. Тарасовича, І. Ширського, архітекторів І. Григоровича-Барського та І. Зарудного.

Перші кроки до альтернативної творчої освіти в НаУКМА вже зроблено. На кафедрі культурології читається курс кінознавства, на базі студентського кіноклубу проводяться перегляди кращих досягнень світової та вітчизняної кінокласики, а також зустрічі з відомими кінорежисерами, акторами та ін. В журналі "Кіно-театр" постійно друкуються театрознавчі розробки наших студентів.

До НаУКМА майже від самого початку створення КМЦ було запрошено професійну трупку експериментального театру-студії під керівництвом режисера, лауреата відомих театральних нагород Валерія Більченка. Вже перші вистави принесли колективу театру не тільки любов глядача та заслужені нагороди, зокрема, найпрестижнішу театральну нагороду в Україні — "Київська Пектораль" (лауреат цієї нагороди 1992, 1995, 1999), а й визнання у колах європейської театральної громадськості, яка цінує сценічний пошук і самовіддане служіння мистецтву. Колектив театру бере участь у багатьох міжнародних театральних проєктах і фестивалях. Тільки влітку цього року колектив театру брав участь у восьми міжнародних театральних фестивалях у Польщі, Німеччині, Данії.

В репертуарі театру вистави сучасних вітчизняних та зарубіжних авторів — А. Шипенка, С. Беккета, Е. Йонеску, П. Хакса, Г. Ібсена.

Особливою популярністю, як найбільш демократичного виду театрального мистецтва, користуються вистави так званого "Дикого театру", аналогів якому поки ще немає в Україні. Вуличні вистави театру — "Повернення додому", "Твір № 4", "Твір № 5", "Фієста барельєфів", "Марко в пеклі" були представлені на різноманітних театральних фестивалях в Україні та за її межами ("Золотий Лев" у Львові; "Херсонські ігри", Севастополь; "Контакт", Польща; Ганновер, Німеччина), а також під час святкувань "Дня Києва", "Дня Львова", "Дня Миколаєва", "Дня молоді" у Києві, "Дня Незалежності" у Києві та ін.

Одним із спільних досягнень КМЦ та Київського експериментального театру є заснування Центру Театральних досліджень, завдання якого — створення умов для інтеграції українського театру зі світовою театральною культурою. Створення Центром експериментального курсу-лабораторії — студентського театру "Лудус" (лауреат фестивалю аматорських театрів, 1998, учасник міжнародних проєктів) є надзвичайно важливими не лише для історії розвитку самої Академії, а й для загальнонаціонального культурного зростання, виділення театрального мистецтва у першорядні чинники формування культурної самосвідомості і водночас є свідченням включення української культури й освіти у загальноєвропейський культурний простір.

Розвиток експериментального театрального курсу-лабораторії з майстер-класами, фаховими тренінгами, лекціями і презентаціями в різних галузях: режисура, сценографія, акторський і танцювальний тренінги, менеджмент і інформаційний зв'язок створюватиме прецедент до поступового формування нової вищої театральної школи за принципом факультативних занять. Діяльністю Центру є також забезпечення можливості дебютів молодих режисерів, акторів, театральних груп, які прагнуть створювати нетрадиційні та незвичні постановки.

За участю Центру театральних досліджень здійснено кілька цікавих нетрадиційних проєктів, в т. ч. і спільно з зарубіжними партнерами. Зокрема: відродження опери Д. Бортнянського "Сокіл", 1995—1996; вистава "Вишневий сад" за А. Чеховим із залученням датської акторки Кірстен Кольструб на роль Раневської; презентація фонду Параджанова вуличною виставою-феєрією спільно з режисером із Мюнхена Марком Нестантинером, постановка вистави "Амфітріон" німецького драматурга Петера Хакса спільно з Інститутом Гете, участь у довгостроковому міжнародному театральному проєкті "Земля обітована" та інші, експериментальний театральний курс-лабораторія з майстер-класами, фаховими тренінгами, лекціями і презентаціями, створено студентський театр "Лудус". Остання вистава "Картотека" за Ружевичем, яку вони самі переклали на українську, за відгуками професійної критики може конкурувати з аматорськими сценічними експериментами їхніх європейських однолітків.

Традиції існування театру в межах гуманітарного факультету вузу має кожна серйозна європейська вища школа. Театр як вид практичної діяльності необхідний для культурологів як модель певного типу культури, яка досліджується методом конкретної практичної реалізації. Театр дає можливість здобуття

досвіду інтерпретації дійсності через власну діяльність.

За участю Центру театральних досліджень вже зроблено перші кроки в напрямку створення нетрадиційних форм театральної освіти. Протягом 1997—1998 років Центром разом із Міжнародним театральним фестивалем-лабораторією "Мистецьке Березилля" в рамках театально-освітньої програми для акторів експериментальних театрів, театрів-студій та студентського театру НаУКМА було організовано й проведено майстер-класи видатного танцюриста БУТО Тараші Ендо (Японія) — 29 листопада — 5 грудня 1997; охоплено 30 учасників; фахівців Пекінської опери — Хе Гуанчі та Сунь Яньлін, 1—27 квітня 1998, охоплено 54 учасники; триває робота над спільним проектом постановки театрології "Трикутний квадрат" за участю поета Юрія Тарнавського (США).

Центром також здійснено кілька цікавих нетрадиційних проектів, в т. ч. спільно з зарубіжними партнерами—виставу "Вишневий сад" за А. Чеховим із залученням датської акторки Кірстен Кольструб на роль Раневської (премія "Київська Пектораль" у п'яти номінаціях, 1995); презентація фонду Параджанова вуличною виставою-феєрією спільно з режисером із Мюнхена Марком Нестантинером (1996), спільний проект з режисером Ларисою Парис із московської театральної студії Фоменка — вистава Е. Йонеска "Голомоза співачка" (1998), участь (протягом трьох років) у багатоаспектному міжнародному театральному проекті "Земля обітована" Центру мистецьких ініціатив — ТЕАТР-77 (м. Лодзь, Польща), організація першого в Україні міжнародного фестивалю вуличних театрів у Києві та Алушті (1999 р.). Розглядається пропозиція спільного з краківським театром КТО постановка великого вуличного дійства "Мазепа", в планах Центру й інші цікаві пропозиції та проекти.

У 1999—2000 навчальному році здійснювався спільний проект разом з Центром Курбаса, який продовжив знайомство студентів НаУКМА, творчих вузів та молодих акторів із безпрецедентною мистецькою методикою, автором якої був Лесь Курбас. Для проведення тренінгів та майстер-класів передбачено запрошення таких майстрів режисури як Григорій Гладій, Володимир Кучинський, Олег Ліпцин, Броніслав Вроцлавський.

Центром театральних досліджень вже третій рік здійснюється проект "Новий рік від академії" для дітей міста Києва. Наприклад, у минулому році на нашій виставі побувало близько 10 000 дітей з усіх районів Києва. Багато з цих вистав були благодійними для дітей з малозабезпечених

та багатодітних сімей, а також дітей-сиріт та інвалідів. Діапазон, у якому прагне працювати Центр, є спробою продукувати не просто вистави, а й особливого типу культуру, бути прообразом альтернативного художнього утворення, яке спирається і на власний творчий пошук, і на досвід, давно існуючий у багатьох гуманітарних вузах світу.

Крім того, поточний момент розвитку цивілізації вимагає від митця не тільки універсального професіоналізму в своїй галузі, але й у художньому продюсерстві, обізнаного в широких контекстах соціокультурного процесу, здатного дійово втілити ідею відпрацювання нового, не детерміністського механізму взаємодій син держави і митця, соціуму й культури. Тому в перспективі роботи Центру мислиться залучення фахівців для розробки спеціальних факультативних занять для бажаючих удосконалювати свою професію з включенням таких навчальних курсів як, наприклад, соціологія культури, психологія творчості, медико-психологічні аспекти творчості, правові та економічні аспекти мистецької діяльності, методики сучасної акторської психотехніки тощо. КМЦ веде пошук фондів, які надають гранти на подібні альтернативні освітні курси.

Академічна хорова капела "Почайна" має також багатий репертуар української та зарубіжної класики, обробок українських народних пісень. Капела має близько 70 співаків, 60 з них — студенти НаУКМА. Концертна діяльність капели вже давно вийшла за межі НаУКМА — кілька концертів відбулося в Республіканському будинку органної музики, концерти в Колонному залі Київської філармонії, в Будинку вчителя, в Гуманітарному університеті, в Борисоглібському соборі Чернігова, в Острозькій академії, що свідчить про відповідний мистецький рівень. Капела також має міжнародні виступи — це участь у міжнародному хоровому фестивалі "Золотий Лев" у Львові, де отримала диплом і відзнаку фестивалю, у заходах по вшануванню пам'яті Симона Петлюри в Празі, в музичному фестивалі "Світ музики" в м. Фівізано (Італія).

У стінах НаУКМА плідно працює творча лабораторія старовинної музики та інструментів. Ця унікальна лабораторія працює над відновленням кращих здобутків музичного мистецтва XV—XVII ст., пропагує музику цього періоду. Студенти, які працюють у лабораторії, беруть участь і у виготовленні екзотичних старовинних інструментів. У майбутньому планується відкриття музею українських старовинних музичних інструментів.

Працює також студія кераміки та емальєрного мистецтва, де студенти вивчають це ре-

месо, беруть участь в академічних виставках та ярмарках.

У планах КМЦ є також створення загально-об'єднуючого проекту "Центру розвитку творчих ініціатив молоді" з професійним продюсерським центром, створення всіх умов для відпочинку, розваг, великих спільних мистецьких заходів, спілкування, клубної та студійної роботи, розробки культурно-мистецьких проєктів із синтетичним поєднанням усіх видів мистецтва, створення власних студій звукозапису, радіо- й телеканалів.

КМЦ працюватиме також над поширенням впливу впровадження сучасних мистецьких ідей у місті Києві та за його межами (наприклад, продовження впровадження в Україні міжна-

родного фестивалю вуличних театрів, участь у багатоступеневому міжнародному проєкті "Земля обітована"), вдосконалення існуючих та створення нових заходів у межах проєкту.

В планах КМЦ є також реконструкція приміщень Культурно-мистецького центру НаУКМА та створення матеріально-технічної бази, придбання необхідного обладнання для сучасного оснащення кіноконцертної та дискотечної зал, яке б відповідало сучасним вимогам проведення кіно-, концертних та шоу-програм, а також семінарів, наукових конференцій, симпозіумів тощо (в т. ч. й міжнародних).

Створення такого Центру закріпить за НаУКМА імідж лідера в культурно-просвітницькій галузі.

Zamostyan O.

THE ART AND CULTURE CENTER OF NaUKMA — TRADITIONS AND MODERN STAGE

The article reveals the history of establishing, development, new tends in the activity of the Art and Culture Center in Kyiv-Mohila Academy, its cultural links.